

5. cum sequentibus pluribus volum. 2. & per Ti-
raquel. de Nobilit. cap. 6. num. 26. ubi in pro-
priis terminis allegant in contrarium dictum
quoddam Innocentii, & pateret clarius, si fa-
temur, prout omnino fatendum est, Impera-
torem invictissimum Carolum Quintum tunc
temporis, & semper fuisse Regem Castella,
sicut fuit Imperator Imperii à tempore electio-
nis, itaque sicut in Imperio hæc potuit conce-
dere, sic & in Castella, & nisi haberemus
legem nostram, sic esset fatendum, scilicet,
talia privilegia in omni territorio, & dominio,
& Regno ipsi Imperatoris valere, sed quia lex
hæc est in contrarium, quamvis dura, servan-
da est, prout inquit Bald. in l. propeit ff. qui
& a quibus, in aliud propositum.

Ibi, Porque esta fue y es nuestra intencion al
tiempo que los concedimos, o concedieren. Ita
quod non ex defectu potestatis, sed intentionis
in Imperio solum, & non extra, dicta privilegia
fortiri debent effectus, quasi noluerit Imperator,
Castellam, & Hispaniam, quæ non subest Imperio,
sub simplici concessione privilegii in Imperio
facta, & tanquam ab Imperatore concessa Hispa-
niam liberam ab imperio comprehendere, nisi ex-
pressa de ea mentio fieret. Sed cum jam ex iis
privilegiis sit quaesitum jus privilegiatis, quomo-
do in jure quaesito potuit præjudicari, cum Re-
gem in dubio præ iuri quaesito præjudicare nolle,
dicendum est, l. 1. §. si quis à principe. ff. ne quid
in loc. publ. & ex aliis pluribus per nos allegatis
in l. 14. tit. 3. lib. 1. supra, & alibi sæpè, &
præsertim cum habeamus, quod quando de-
claratio Papæ, vel Imperatoris, aut Regis
præjudicat juri tertii alicujus jam quaesitum,
non credendum videtur ejus declarationi, imo tunc
non procedit text. in Clem. litteris. de probat.
¶ ut per Abb. in c. 1. in fi. de sagittariis. per
Paul. Cast. in l. heredes palam. §. si quid n. 4.
ff. de testam. & conf. 338. & 357. n. 5. lib. 1.
latè Decius in l. 1. c. de impub. & aliis. n. 3.
& in c. fi. n. 13. de constit. & conf. 114. n. 5.
Gom. de jure quasit. non tollend. q. 3. & ibi
Rebuf. glos. 1. Grammat. decis. Neapol. 64. n.
14. & decis. 65. num. 10. & 11. Anchar. conf.
398. Aymon conf. 282. Alex. conf. 11. numero
14. lib. 7. & per alios relatos per Mascard. in 1.
tomo de probat. concl. 141. & concl. 139. n. 14.
Francis. Becius hos, & alios adducens conf. 3.
n. 44. cum sequent. ubi tales declarationes ini-
quas, & injustas appellat, imo & quod plus
est, quod ibi n. 45. & 79. id ampliatur, procede-
re in lege, vel constitutione, ut non trahatur
ad præterita in alterius, cui fuit jam jus qua-
esitum, præjudicium, quomodo ergo in præsen-
ti declaratione hæc fieri potuit? & præsertim cum
ad hæc declarationem faciendam non fuerunt
civitates privilegiati, prout citandos esse,
asserit Maria Socin. Junior. conf. 100. num.
22. cum quatuor sequent. vol. 2. & faciunt dicta
per Peralt. in Rubr. ff. de legat. 2. num. 5. & 6.
Et ut legillatorem ab his impugnationibus de-
fendamus, dicendum est, declarationem hanc
fieri potuisse, & declaranti credendum, vel
quia erat dubium de mente Imperatoris, an
voluerit extra imperium privilegia illa conce-
dere, & ideo dubiam mentem potuit declarare,
& in hoc casu ei creditur secundum supradictos

Doctores, maximè Abb. ubi supra, & Becium,
ubi supra. n. 45. vel quia Imperator voluit hic
condere legem generalem, ut sic privilegia ab
Imperatore in imperio concessa, tantum quoad
imperium intelligantur, prout patet ex verbis
nostræ legis, ibi, Concedimus, o concedieren:
per quæ verba non solum videtur, Principem
voluisse declarare, sed etiam de novo statuere
secundum glos. in Clement. litteras. verb. decer-
nimus. de Prebend. & habetur in cap. decer-
nimus. de jud. & per consequens legem conden-
do sic potuisse, & sic cessant supradicta: vel
melius, quia id, quod dicitur, Regem non
potuisse tollere jus quaesitum, procedit in du-
bio, tamen si id vult potest, ut diximus in l.
2. tit. 14. lib. 4. supra. n. 43. & Menoch. de præ-
sumpt. tom. 1. lib. 2. præsumpt. 10. n. 24. & 25.
& præsertim cum causa, ut hic, eo quod pri-
vilegia illa erat damnosa huic Regno, & in
præjudicium honorum hominum, & ideo re-
stringenda, ut non intelligerentur concessa ex-
tra Imperium, ubi concessa fuere, vel si tan-
quam Imperator concedit, nam tunc extra ter-
minos, & potestatem Imperatoris concedere,
non videtur, præsertim in aliorum præjudi-
cium, & tunc cum dubium est, vel de Prin-
cipis voluntate constat sic volentis declarare,
de sua potestate non est dubitandum, imo ei
credendum, nam & dicta Clement. litteris. de
probat. & ejus dispositio procedit etiam in Rege
¶ non recognoscente superiorem, ut per Suarez
allegat. 6. col. antepen. in fine. & alleg. 8. col.
penult. in medio. in antiquis quiddam Cardin.
in Clem. Pastoralis. q. 2. de re jud. in prin. rela-
tus per Franc. Marc. decis. Delphinat. 779. n.
9. ubi per totam illam decisionem tractat de
dicta Clementina. litteris, & Domin. conf. 15.
& 53. col. fi. relati per Mascard. ubi supra, in
concl. 139. n. 10. & 11. ex quibus justificatur
optime decisio nostræ l. & intentio legillatoris:
& præsertim quoties contra subditum declaratio-
nem facit, nam tunc ei creditur secundum
Ruinon conf. 103. col. 5. & sequent. volum. 5.
& Mascard. ubi supra dicta concl. 139. n. 12. &
13. nam subdito potest tollere privilegium ei
concessum etiam sine causa regulariter, ut
diximus in l. 1. & 2. tit. De las donaciones. supra
lib. 5. & à fortiori poterit privilegium inter-
pretari, & declarari per Imperatorem illud
concedentem.

IN LEGEM NONAM.

Arma, & equi militum & nobilium non sunt
capienda pro executione, vel pignore debiti alicu-
jus, nisi pro tribus Regi debitis.

Ibi, No sean prendados, ni tomados. Vide,
quæ latissime in hac materia, diximus in
l. fin. tit. 21. lib. 4. infra num. 42. cum
pluribus sequentibus.

IN LEGEM DECIMAM.

Privilegia militum, & nobilium servanda
sunt.

SUM-

SUMMARIUM.

1. Tenor privilegii inspiciendus ad sciendum, an privilegia sint realia vel personalia.
2. Societatis dicitur perpetua, quæ durat ad vitam sociorum.

Ibi, Sean guardados los privilegios. Decet enim
concessum à Principe privilegium esse man-
suarum, ex cap. decet. de reg. jur. in 6. sed du-
bitabile est, num in propositum durabunt in
perpetuum privilegia, vel an ad tempus, ita
quod dicantur realia hæc privilegia, ¶ an verò
erunt personalia, ita ut cum persona extin-
guantur. Et in hoc dicendum est privilegii
formam, & tenorem esse inspicienda, aliter
enim ex lege nostra mortuis illis militibus, qui-
bus conceduntur privilegia, extinguuntur, &
non ideo minus dicitur, decere, concessa à
Principe privilegia esse mansura, & sic lex
nostra in realibus, & personalibus loquitur
privilegiis, si non ante mortem ejus, cui con-

ceduntur, vel ante tempus præstitutum revo-
centur, nam & societas dicitur perpetua, quæ
durat ¶ ad mortem sociorum l. 1. ff. pro socio. &
perpetuum dicitur, quod conceditur ad bene-
placitum concedentis c. fin. de rescript. & manere
dicitur, quod confertur usque ad tempus
mortis. Corn. conf. 243. n. 5. lib. 3. & sic nihil
occurrere potest, ob quod non dicatur, non
manere beneficium personale, & per conse-
quens legem nostram in personali, sicut in
reali procedere inquit optime, ibi Petr. Pexi.
n. 4. ubi cum sequentibus, illam regulam ampliatur.

Ibi, De premia, y alarde, y de guerra. De
quibus diximus in l. 1. supra isto tit. & lib. 5.
in l. præced. 3. supra eod.

Ibi, Segun. Hac dicitio (segun) Latine, se-
cundum, ut, vel, prout, vel, sicuti, an stet
conditionaliter, causative, vel, relative, di-
ximus in l. 1. verbo, Segun. supra isto tit. & lib.
¶ Leges sequentes sunt leges locales, & tales,
quæ non indigent declaratione, & sic transco-
ad sequentem titulum, utilem, & necessa-
rium in practica.

TITULUS SECUNDUS.

De los Hijos Dalgo.

CUM superiori titulo de militibus dictum sit, nunc autem de fidalguis,
Cut ita Hispanice loquamur, subsequitur titulus hic: Sed cum fidalguis an-
tiquiores sint quam milites, cum antea essent, ex illis enim milites creabantur,
ut per Oralaran de nobilit. 2. par. c. 3. num. 3. quomodo prius de militibus
titulus anteponitur? faciliter respondebis, si dixeris quod milites fidalguis præ-
feruntur: sed obstabit, nam hoc verum esset, si milites ii ex fidalguis processerint,
sed cum in titulo præcedente de veris militibus paucissime agatur, sed de
fictis & imaginariis & ex privilegio creatis, quomodo præcessit titulus pro-
ximus? dicendum est quia ibidem erat materia & titulus congruentior ubi
de iis agendum erat, ideo & de omnibus militibus actum est antequam de
nobilibus simplicibus agatur in titulo nostro, in quo cum de nobilitate agendum
sit per viam Epilogi, substantialiora in ejus materia proponam pro declaratio-
ne nobilitatis, meliora & magis scitu digna ab scriptoribus colligendo,
in hac enim materia, sicut & in multis aliis, in hac tamen præcipue, nihil
dici potest quod non sit antea dictum, enim vero flores omnium colligendo, per
quinque questiones pro exornatione hujus Rubricæ & tituli, sequentia declarabo.

Prima erit quaestio à quo tempore nobilitas fuit introducta, &
originem habuerit, & de ejus antiquitate, & quibus ju-
ribus, Decretis, stablimentis sit fundata & approbata, & in
quibus Regnis, Dominiis & terris.
Secunda verò quaestio est quotuplex sit nobilitas.
Tertia quid est nobilitas & unde derivetur.
Quarta quot modis acquiratur.

Azevedo in Recopilationem. Tom. IV.

C ij Quinta

Quinta quomodo probetur tam de jure communi quam Regio, & ex
his plura inferemus ad dominia, civitates & populos liberos à
tributis, & alia in progressu convenientia & utilia inferemus.

SUMMARIUM.

- 1 De nobilitate plures adfunt tractatus.
- 2 Nobilitatem aliqui ab angelis & astris numerant.
- 3 Ordo quidam adest omnibus in rebus.
- 4 Ordo & superioritas datur etiam in hoc mundo inter Reges, uxorem, & filios eorum.
- 5 Filius Regis in ejus vita Rex vocari potest.
- 6 Inter artifices etiam datur hac superioritas, & inter animalia. n. 7.
- 8 Nobilitatem alii dicunt ab Abel, & Cain processisse.
- 9 Nobilitatem à filiis Noe processisse fuit alia opinio.
- 10 Diluivium generale aquarum quo amio.
- 11 Nobilitatem tempore Amazonum incepisse, fuit alia opinio.
Nobilitas dicitur quasi pra aliis in virtutibus notabilis, ibidem.
- 12 Discordia plebium fuit una causa, tempore Amazonum eligendi nobiles, & num. 13, ponitur alia causa, scilicet, ex fortitudine, & numero 14, quarta causa.
- 15 Stripes, in paganismis nobilium raro perpetuate fuerunt ob superbiam eorum.
- 16 Nobilitatem nemo unquam odio habuit.
- 17 Nobilitas ab antiquissimis procedit temporibus.
- 18 Nobilitas jure divino, canonico, civili & Regio approbata est, & apud quamplures nationes, ut à usque ad num. 27, exclusivae.
- 19 Nobilis in beneficiis & patronatibus praferendus ceteris paribus, & 21.
- 22 Nobilitatis privilegia remissive, & 23.
- 24 Nobilitas etiam in secularibus, etiam dignitatibus dandis consideratur, & num. 25.
- 26 A quibus gentibus sit nobilitas approbata, & quomodo.
- 27 Familia nota nobiles reperiuntur à sui initio & fundatione, prout in Cantabria & Asturiis.
- 28 Articuli in causa nobilitatis formandi sunt secundum locorum diversitatem.
- 29 Nobilitas quotuplex sit, ubi plures referuntur opiniones, & num. 30, qua videtur congruentior Autori.
- 31 Nobilitas Theologica & supernaturalis qua sit.
- 32 Nobilitas summa apud Deum est, esse quem clarum virtutibus.
- 33 Nobilissimum unquamque virtus reddit & facit.
- 34 Virtutem nobilitatis generis antependendam, ubi n. 35, quis merebitur virtutis palmam.
- 36 Nobilitas naturalis duobus modis consideratur.
- 37 Nobilitas est quid accidens, non vero quid naturale.
- 38 Nobilitas politica & civilis per vulgares intelligitur cum de nobilitate tractatur, & est triplex, ut num. 39.
- 40 Nobilitas perfecta non est, quae incipit.
- 41 Nobilitas diminuta & perdita, qua sit declaratur Autor.
- 42 Nobilitas quid sit, & unde derivetur, & 43, remissive referuntur in hoc 26. opinioniones.
- 43 Nobilitas an à verbo Italo derivetur, ibidem, & n. 44, & 46, destruitur optime.
- 45 Nobilitas & Dignitas non sunt idem.
- 47 Nobilitas quibus ex causis, titulis & modis acquiratur. n. 47, usque ad 82, inclusivae.
- 48 Princeps est qui nobilitat, & qui ignobiles facit, & 49, referuntur in proposito dictum quoddam Solonis, & num. 51, cum sex sequentibus ampliatur.
- 50 Rescripta de nobilibus loquentia de creatis à Principe intelliguntur.
- 63 Principi plura esse peculiaria remissive referuntur.
- 64 Nobilitas à sanguine acquisita declaratur, & 3, sequentibus filius praesumitur talis qualis fuit Pater. n. 65.
- 66 Nobilitas generis ex parte Patris non vero matris consideranda, neque valet statutum in contrarium numero 67, sed quod aliquando consideratur.
- 68 Nobilitas à scientia etiam procedit, cum 10, sequentibus, & n. 78.
- 69 Litterati & scientifici sunt multum laudandi, & num. 70, quod scientia civilis nobilissimum facit.
- 71 Ignari non merentur homines appellari, sed imagines hominum.
- 72 Plures ob scientiam nobilitati remissive.
- 73 Doctores legum nobiles dicuntur ubi aliqua inferuntur.
- 74 Egregia persona est Doctor & ad eum mittitur sicut ad egregiam personam.
- 74 Doctoratus est Dignitas.
- 76 Doctores vocandi sunt Domini & Patres & amici principis, & non fratres.
- 77 Inter Doctores sunt illi preferendi, qui libros composuerunt, & num. 78.
- 79 Nobilis ex scientia an sit preferendus nobili ex genere.
- 80 Doctor dicitur nobilior quam qui est nobilis genere, & num. 81.
- 82 Nobilitas etiam à virtute acquiratur & hac nobilior.
- 83 Nobilem se appellanti incumbit onus probandi, & 84, & n. 85, ampliatur.
- 86 Leges, 7, & 8, tit. 11, lib. 2, Recopil. non excludunt alios probanda nobilitatis modos à jure civili inductos in locis liberis, & usque ad numerum 107, latissime comprobatur.
- 87 Probationes amplianda, non vero coarctanda.
- 88 Transgressor legis impossibilitatem inducentis non est culpandus.

- 89 Lex ubi unum disponit & alterum praesupponit ut habeat locum dispositum debet verificari praesuppositum.
- 90 Cum idem resultat effectus, sufficit quid ex aequipollentibus fieri, & numero 91, ampliatur.
- 92 Ratio est conjunctio diversorum casuum ad eundem finem tendentium.
- 93 Plura ubi eandem habent rationem, cum de uno tantum sit mentio videtur fieri exemplariter, non vero restrictivae.
- 94 Verba legum 7, & 8, tit. 11, lib. 2, supra, Reales y concejales, gratia exempli postea censentur, & 95.
- 96 Nobilitas probari potest in locis liberis per aliquem actum distinguendum nobiles à plebeis, etiam si non sit tributorum.
- 97 Avus solus si fuit in reali possessione nobilitatis & filius ejus & nepos vixerint in loco libero, censur continuata avi possessio, ut per eam conservetur nobilitas in eis.
- 98 Nobilis ita potest conquiri de turbantibus suam nobilitatem quocunque modo, sicut cum pignora capiuntur.
- 99 Lex generalis non extenditur ad locum ubi qualitates ejus verificari non possunt.
- 100 Lex non est ita precisa quin non recipiat moderationem in tempore, loco & persona.
- 101 Syllaba una in legibus interpretandis non debet stare otiosa.
- 102 Lex non videtur quicquam frustra inducere.
- 103 Quoties de antiquarum legum abrogatione agitur, solet signari verbis expressis, aut praefatione honorifica.
- 104 Lex generalis casus speciales non comprehendit.
- 105 Dispositio de uno casu ad alium non extenditur, ubi adest diversa ratio.
- 106 Dispositio se restringens aut intendens ad unum genus personarum, non extenditur ad alias personas.
- 107 Sed in praecedentia probatur possessorium & petitorium.
- 108 Text. in cap. 1, ut lite pendente procedit circa honorem etiam in possessorio.
- 109 Originarius Cantabricus distinguitur à non originario quoad nobilitatem.
- 110 Exteri à nostro Regno an gaudeant nobilitate sua, & 111, id dicitur fuisse factum & visum pluries.
- 112 Cantabri sunt Antiquissimi.
- 113 Nobilitas probatur ex antiquitate, qua dat Dignitatem.
- 114 Dignitatem qui prius acceperunt preferendi sunt.
- 115 Privilegia quinquaginta antiquitatis, remissive.
- 116 Nobilitas antiqua censatur ex usu tanti temporis cujus memoria in contrarium non extat.
- 117 Antiquior quò quis est, eò major & nobilior.
- 118 Omnis immemoralis dat possidenti jus plenissimum, & sic de jure communi nobilitas non alio modo probari poterat, ut n. 119.
- 120 Non intelligitur de nobili genere, nisi qui probaverit à majoribus habuisse.
- Azevedo in Recopilationem. Tom. IV.
- 121 Consuetudo immemoralis non requirit Actuum probationem.
- 122 Scientia & patientia probatio non requiritur in immemoralis consuetudine.
- 123 Lex 8, tit. 11, lib. 2, supra loquitur incertis ejus partibus in possessorio.
- 124 Lex ista 8, dum de proprietate loquitur confirmat l. 7, praecedentem.
- 125 Verbum Sum, es, sui, denotat proprietatem.
- 126 Minor probatio requiritur in possessorio nobilitatis probando quam in petitorio.
- 127 Lex 7, tit. 11, lib. 2, supra in vers. Es nustra merced, quomodo intelligatur.
- 128 Lex 8, ibidem in vers. Y otrofi, si alguno, quomodo intelligatur.
- 129 Actus positivi non requiruntur in immemoralis nobilitatis probatione.
- 130 Quare fiscus hodie data executoria in possessione non intreat proprietatem.
- 131 Lex 8, tit. 11, lib. 2, vers. Pero si el abuelo, intelligitur & 132, aliud.
- 133 Nobilitas in locis liberis potest probari ex immemoralis possessione insignis & faurum.
- 134 Lingua Cantabria fuit Hispania prima.
- 135 Tubal in montes & partes Cantabria post diluvium devenit.
- 136 Cantabria fuit tempore Octavianus Augusti Caesaris invasa vi & armis.
- 137 Prerogativa alicujus provincia durat etiam ea dirupta, etiam si alteri Regno sit unita, num. 138.
- 139 Infanzones vocati in Hispania, in Italia vocantur Catani, & Valtafores.
- 140 Infanzonum in Cantabria multi adfunt, ubi ibidem praemaxime habent fundatam intentionem num. 141.
- 142 Infanzones in Gorborum Regum atate creditur initium habuisse.
- 143 Immemoralis omnis supponit quid infinitum.
- 144 Lex Fori juzgo refertur.
- 145 Vassallos habere nobilitatem inducit inter eos, & acquiruntur Dignitas publica, numero 146, quòd si per modum investitur id datur à Principe, in omni parte est nobilis, numero 147.
- 148 Infanzon, quid significet in lingua Tudesca.
- 149 Cantabrorum versus antiqui referuntur.
- 150 Militia & militaria exercitia plurimum nobilitant, ubi n. 151, quòd statim quòd unus est miles efficitur nobilis.
- 152 Tempore regis Roderici fuit Hispania à Mauris ingressa, & omnes se contulerunt ad partes Cantabria & Asturia.
- 153 Mediolani sunt certa familia nobiles.
- 154 Reprobatur assumptum quoddam Joan. Garfia, & 155.
- 156 Minores & leviores probationes sufficiunt propter difficultatem antiquitatis.
- 157 Continua nobilitas naturaliter vel civiliter sufficit.
- 158 Nobilitas probatur ex communi opinione & reputatione.
- 159 Nobilis praesumitur, quem vulgus & communis hominum aestimatio nobilem reputat.

- 160 Nobilitas non est quid naturale, sed adventitium.
- 161 Arbitrio iudicis est locus in causis nobilitatis.
- 162 Aliquem descendere ex Judaica vel Mahumetica gente per famam probatur.
- 163 In dubio nemo presumitur descendere ex infesta radice.
- 164 Nobilitatem appellatione comprehenduntur, qui secundum communem estimationem nobiles appellantur. & 165. & num. 166. quod hinc probationi est standum interim quod contrarium non probatur.
- 167 Pro nobilitate probanda non sufficit dicere quod quis sit nobilis, sed & quod talis vulgo reputatur. & 168. quod communis usus loquendi sic se habuit.
- 169 Nobilitas probatur per famam communem. & num. 173. ubi idem in probanda dignitate.
- 170 Testes de auditu admittuntur pro probanda nobilitate.
- 171 Communis reputatio in locis liberis à tributis distinguens nobiles à plebeis sufficit pro actibus distinctivis.
- 172 Generalis probatio quod per particulares actus in loco libero distinguitur nobilis ab ignobilis sufficit quoad hos & alios nobilitatis effectus.
- 174 Una pars populi potest se super aliam reputare & qualificare ad distinguendum & inducendam suam nobilitatem.
- 175 Infamatus pro nullo delicto, etiam lesa maiestatis perditur.
- 176 Quicumque vult exheredare filium & ecclesiam facere heredem, alium querat quam Augustinum, ubi an idem si fratrem.
- 177 Dispositio ob iustas causas restringens patris potestatem etiam ad pias causas valet.
- 178 Lex prohibens aliquem testari favore alterius, etiam favore pia causa habet locum.
- 179 Reputatio communis & antiqua nobilitatis in locis liberis & ubi aliter probari non potest non requirit actus distinguentes nobiles ab ignobilibus.
- 180 Casus dari potest ubi nobiles & ignobiles sunt exempti à tributis, & tamen potest dari communis reputatio circa unos & non circa alios.
- 181 Familia etiam in nostra Hispania adsunt nota nobiles.
- 182 Nobilitas probatur in proprietate ex domo solariego.
- 183 Solarium nobilitatis quibus modis consideretur & infra.
- 184 Tributum quinque morapetitorum quis nobilibus imposuit, & quis à solventis eis liberavit.
- 185 Nobiles Hispania cum à Principe presumentur habere castra non est dubitandum eos habere nobilitatem. ubi 186. de Dominis Hispania in terris & extra differitur quid sit cum num. 187. & itidem num. 188. quid apud Neapolitanos.
- 189 In Cantabria & Montanis hodie solaria notoria etiam habentur domus habentium signa certa & antiqua.
- 190 Arbitrio iudicis relinquitur iudicare qui
- sint nobiles, vel non.
- 191 Probatio quantum solariegam non tenent probare esse provinciam illa tributaria, vel non, & ideo tunc filius non perdit nobilitatem, etiamsi patrem eam perdidisset in vita sua. n. 192.
- 193 Genus Medionali & Ronte sunt familia nota nobiles.
- 194 Opinio auctoris quid sit solarium. & infra.
- 195 Nobilitas De solar. ad solitudinem solaris dicta est.
- 196 Notorium quid sit. & 199. ubi n. 200. quid dicatur manifestum.
- 197 Nobilitas à personis non potest à rebus predicanda est.
- 198 Inter notorios milites alii sunt plus notorii, scilicet, habentes solarium veterum & cognitum sua originis.
- 201 Modi probandi nobilitatem ex universisque provinciis forma & modo constituantur.
- 202 Gentilitia, familia, insignia, turris, Domus, & similia magis ad equetrem ordinem quam fidalgorum diriguntur.
- 203 Majoratus & primogenitura non est Dignitas.
- 204 Accidentia non possunt mutare substantiam.
- 205 Influens causa veluti sanguinis ejusdem est potentia in omni suo casu.
- 206 Proprietas nobilitatis in sanguine consistit.
- 207 Nobiles & ignobiles in se temporibus possunt depingere arma in rebus suis.
- 208 Vassallos nullus habet neque possidet in Cantabria.
- 209 Nobilitas non inducitur ex solutione census in favorem ejus, cui solvitur.
- 210 In generali locutione non veniunt habentia nomen speciale.
- 211 Verba interpretanda sunt ex verisimili intentione proferentis.
- 212 Res notabiles non veniunt sub verbis generalibus.
- 213 Nobilitas etiam probatur ex monimento seu instrumenta, aut ex foro vel lege.
- 214 Tria nomina Democratia, Aristocratia, Monarchia designantur & quod in Cantabria verificantur.
- 215 Unione Regni unius cum altero non amittuntur prerogative unius Regni.
- 216 Monarchia est optimus & praestantissimus status.
- 217 Monarchia omnes ab armis initium habuerunt.
- 218 Nobilitate quis gaudet propter nationem.
- 219 Originarii Vizcainum habent pro se leges sui sui probantes nobilitatem.
- 220 Proammium inducit causam finalem.
- 221 Distinctiones, quia vel quoniam, quid importent.
- 222 Verba legis narrativa allegari possunt ad decisionem causarum quoties intentio legis in verbis narrativis consistit.
- 223 Verba narrativa ab antiquo lata, prout est 60. annorum, disponunt & probant.
- 224 Tempus antiquum sexaginta annorum est.
- 225 Vita nostra tempus brevissimum est.
- 226 Ratio allegari potest pro lege quoties est unica, & à Principe non impugnata.

- 227 Confirmatio actum quando videatur dare de novo, & 237.
- 228 Dispositio legis non ex tota, verum & ex eius singulis partibus inducitur.
- 229 Verba narrativa etiam ab alio quam à Principe propter se prolata probant & disponunt, ubi num. 230. idem si per modum causae, si Princeps in eis fundat intentionem suam.
- 231 Verba geminata ostendunt mentis & intentionis perseverantiam, & inducunt plenum effectum & maxime si triplicata sint, & 232. & 233.
- 234 Lex potest conferre & declarare nobilitatem in proprietate.
- 235 Geminationis sexaginta duos effectus, remissive.
- 236 Ratio finalis non solum non restringitur ad casus expressos, sed & ampliatur ad omnes illos casus comprehensos in ratione illa etiam in correctoriis & ociosis.
- 238 Instrumentorum probatio evidens dicitur.
- 239 Instrumentum est veritas probata non probanda.
- 240 Leges non sunt iudicanda postquam sunt constituta, sed secundum eas iudicandum.
- 241 Nobilitas probatur etiam quoad possessionem ex legibus nobis Regis.
- 242 Libelli principium super probanda nobilitate in possessione.
- 243 Lex 8. tit. 11. lib. 2. declaratur.
- 244 Officiorum medietas datur Berica nobilibus & hic est actus distinctivus, ibidem sicuti in aliis locis alii sunt constituti.
- 245 Regula tantum prescriptum quantum possessum non procedit ubi generaliter prescribitur.
- 246 Hominum status triplex est.

RUBRICA.

ET quamvis de nobilitate plures adsint tractatus, ut ex Tiraquel. de nobil. cap. 1. colligitur & eo relato Joan. Garfia. de nobilit. in initio sui commenti ad l. 8. tit. 11. libr. 2. Recopil. & novissime habemus novum Tractatum, de Triplici bono & vera hominis nobilitate. Jacobi à Tapia ordinis militaris Sancti Jacobi de Spata, concive nostro. Ex quibus omnibus posset unum integrum volumen constitui, & unus post alium ab antiquioribus decerpit, tamen ut brevitati consulamus meliora, aptiora & utiliora in unum colligemus Epilogum, ut praemanibus habeantur, & quia hic est aprior titulus ad hoc.

Et quoad primam questionem sunt qui altius nobilitatem repetunt, nempe ab Angelis & Astris. Angelos enim alios aliis ordine superiores, ut laetè licet videre ex Cassan. in Catalogo glor. mundi. 3. par. consider. 5. cum sequentibus aliquibus. Astra quoque & sidera non ordine tantum, sed & virtute & potentia inter se longe dissimilia, ita ut alia quidem quasi imperium exerceant, & reliquis splendorem afferant, & dignitatem, & sic Genes. cap. 1. dicitur quod fecit Deus duo luminaria magna, luminare maius, ut praesert diei, & luminare minus ut praesert nocti: verum haec opinio respectu superioritatis, & in quantum nobilitas superior est dignitas, considerari potest, non tamen respectu nobilitatis & ignobilitatis, nam quoad hoc, opinio haec procedere non potest, in calo enim omnia sunt nobilia illustrissima & excelsa, neque ulla ignobilitas considerari imaginari potest, superioritas tamen secundum quod dictum est optime datur, & danda est, nam ut in propositum inquit Tiraq. de nobilit. cap. 37. n. 158. quasi presentiens hanc difficultatem dicte opinionis, inquit, Ego quoque scio, omnibus in rebus & ordinem quandam esse nihilque rerum omnium in quo non quadam nobilitatis, & praestantiae majoria constituantur. Quis enim nunc nescit, quo pertineat Parabola illa D. N. JESU CHRISTI, apud Matth. c. 13. de fructu 100. & 60. & 30. Divis pro modo virtutum & meritorum constituto: Sic & in hoc mundo inter ipsosmet Reges, uxorem & filios eorum, & Dominos temporales datur etiam superioritas & quadam & ordo, ut apparet ex eodem Cassan. ubi supra. 5. p. consider. 27. & 38. cum aliquibus

aliquibus sequent. ubi in 41. confid. inquit, quod & inter ipsos filios Regum primogenitus aliis superior est, quia sedet à dextris Patris sui, & in vita Patris Rex vocari potest, ut ibidem hæc & alia ipse Cassan. considerat sic idem in aliis hominibus & Dominis temporalibus datur hæc superioritas & ordo. Imò & inter sordidos illos opifices & artifices longam esse differentiam testatur consultus. in lege Artifices. ff. de solutio. & iidem inter servos, infimum genus hominum, is ordo constituitur, ut alius alio sit superior †, & ut majus quid dicam, nobilior, nam & servus respectu servi potest dici Dominus, ex l. si servus. ff. de peculio, notat Tiraquel. de nobilit. cap. 8. n. 4. & imò inter animalia etiam datur quedam superioritas †, & inter arbores iidem & alias res inanimatas, ut inquit Tiraq. dict. c. 37. numer. 158. nullius quippe Universitatis administratio gereretur, neque subsistere posset, nisi eam magnus ordo differentie servaret. cap. ad hoc. 89. dist. ordines enim Dignitatum Deus constituit, non modo in hoc mundo, sed & in hierarchiis celestibus angelorum, ut nor. in Rubric. de majo. & obed. & ultra Cassan. notat Tyberius Decianus plura adducens, in responf. 21. numero 2. & 3. vol. 1. & dixi ego in mea Curia Pisana, Tract. de Decurio. lib. 2. cap. 2. num. 11. cum sequentibus aliquibus, sed hæc parum ad vulgarem nostram nobilitatem pertinent, ut considerat Tiraq. dict. num. 158. ita ut hæc superioritas ordinis ad nostram nobilitatis & ignobilitatis speciem, de qua hic agimus, minime conducatur. Ideò in hac questione fuit secunda opinio dicentium, nobilitatis & ignobilitatis discrimen ab Abel & Cain † processisse & initium traxisse, ut scilicet ille quandiu vixerit, Patris nobilitatem retinuerit, hic ob perpetratum homicidium amisit, quod & nostris dixit Bart. in l. 1. col. 4. versic. si ergo aliquis. C. de dignit. lib. 12. & Tiraq. dict. cap. 37. n. 157. ubi & inquit quod cum postea omnes homines diluvio perierunt, salvis tamen Noe & tribus filiis ejus, Sem, Cham, & Japhet majorum virtutem & nobilitatem retinuerunt, & in posteris propagarunt: Cham ob nudum Patrem ebrium derisum, eam decedit, audivitque Patrem, hæc, non sine bili pronuntiantem, Maledictus Cham, servus servorum erit fratribus suis: verum & hæc opinio secunda respectu vulgaris nostræ nobilitatis non satisfacit, ut ab Abel & Cain nobilitatem designemus, cum & in ipso primævo eorum statu æquales fuerint in genere & nobilitate, & licet ex delicto fratricidii Cain deciderit & degeneraverit à primævo statu non videtur posse dari in eis nobilitatis nostræ & ignobilitatis discrimen, nisi tantum quoad virtutem & malitiam, prout & infra dicemus in quotuplici differentia nobilitatis in sequente questione declaranda: & sic videtur quod neque ab hoc tempore dici possit ortam nobilitatis nostræ originem: Ex quibus tertia fuit opinio aliquorum quod à filiis Noe, Sem scilicet, Cham, & Japhet †, ita ut à descendentiis à Sem, & Japhet, qui operuerunt patris pudibunda, nobilitas deveniat, à Cham vero servitus ob patris maledictionem, ut inquit Bonus de Curtili, de nobilit. 3. p. num. 122. vol. 16. Tract. Diversorum Doctorum, qui & reprobat hanc opinionem, & ex dictis in precedente refutari etiam potest. Ideò reperi aliam & quartam opinionem propositam in libro atatum mundi & chronica earum cum figuris & imaginibus, ab initio mundi. fol. 20. ibi enim in secunda ætate incipiente à Noe post diluvium aquarum, quod fuit universale, anno † sexcentesimo vite ipsius Noe, à 10

capitulis

principio

principio autem mundi secundum Hebræos, millesimo quingentesimo quinquagesimo sexto: & secundum septuaginta Interpretes, quos Beda & Isidorus approbant, bis mille ducenti & quadraginta duo: post multum inquam tempus, in tempore Regis Ragau, qui fuit, ut ex libro isti coligitur, anno mundi. 2773. Regnum Amazonum feminarum inter Scithas & Albanos sumpsisse originem ferunt, nam dum hæc mulieres Amazones regnassent, & in partem Asia sibi subjecissent, in hisce temporibus ferar † nobilitatem introductam pluribus de causis. Prima enim † fuit necessitatis, crescente enim humano genere, cum homines ad malum promissent, oportuit prohibere in ultus pravorum adversus bonos, & idè egebatur aliquis vir bonus justior cæteris, atque prudentior, qui communitati presideret, virtuosos promoveret, mediocres defenderet, & malos coerceret: hinc dictus est nobis, quasi præliis in virtutibus notabilis, ut & dicitur ex l. 1. tit. 21. part. 2. (sed prob dolor, nam si nobiles hodie sic essent eligendi & regulandi, quam præci possent in talis numerari) unde Hieronym. nihil aliud video in nobilitate appetendum, nisi quod nobiles, quidam necessitate constringantur, ne ab antiquorum probitate degenerent. Secunda vero causa † fuit Difficilia plerumque, que rectum † judicium ignorabat, licet tamen inter se pacate viverent, nam adeò h betes fuerunt, quod nihil magis pendere maluerunt, nisi quod vulgari opinione celebrabatur, unde expediebat pro ipsarum pace conservanda, ut ex natalibus nobilium Principes haberent. Tertia autem causa † fuit ex fortitudine aliqua singulari, nonnunquam enim communitates gravate ob inersus hostiles tale indultum sumerunt, ut quicumque patriam à talibus liberaret, jus nobilitatis pro se & heredibus suis perpetuo obtineret, hoc modo plures esse nobilitates legitur, & de his in nostra Hispania multe sunt: Domus orie. Et hæc tria ex causa nobiles vocari, Hidalgo reuít Salazar, in Tract. de consuetud. cap. 105. cum sequentibus. Quarta causa † ex abundantia divitiarum sumitur, aliquando enim populares nimia penuria reftualum attenuati tradiderunt se & sua alicui diviti, ut hoc pacto malum inopia temperarent, ut eum dominus velut nobilem & dominum recognoscerent. Inveniuntur etiam quedam nobilitates per divinum oraculum institute, licet paucæ, quarum aliquae permanserunt, ut in David, aliqua cito desierunt, ut Saul, & Jeroboam, & quorundam aliorum, plurima quoque leguntur nobilitates per violentiam, & tyrannidem introductæ, quarum si milit & aliqua statim destructæ, & penitus deletæ fuerunt: Alique stabiles permanserunt: Et nota, quod secundum veteres historias raro aut nunquam in Paganismo nobilitatem † stirpes perpetuate fuerunt, propter superbiam, & tyrannidem: multe etiam apud Christianos propter eandem causam deletæ sunt, secundum illud Ecclesiast. 10. Sedes ducum superborum destruxit Dominus, & sedere fecit mites pro eis: Item nota quod nemo unquam odio habuit † nobilitatem, quia est bonum per se appetibile, sicut virtus aut religio, sed multi sancti eam fugerunt ob grande periculum, quod in ea latet, propter difficultatem maximam ipsi annexam, hoc satis in sancto propheta David apparuit, qui em ipsemet Deus tam peculiariter elegit: relinquitur ergo, quod paucissimi ad tantam sublimitatem idonei fuerunt. Hæc in dicto libro dicta sic retuli, quia præ manibus nō habetur liber ille: Vides igitur opinionum discordiam à quo tempore initium habuerit nobilitas hæc Politica & civilis nobilitum, & ignobilium: sed ut unque sit, ut inquit Otalor de nobilit. 2. p. cap. 4. num. 2. cum sequent. ab antiquis temporibus † nobilitatis discrimen inductum est & nobilitas approbata, & nobiles honorat & ultra alios esse: Idque ut ab antiquior

Azevedo in Recopilationem. Tom. IV.

D

Scripturæ

18 scriptura incipimus, primo ex sacris litteris comprobatur *, nam Deuter. c. 1. scribitur, tui de tribus vestris viros sapientes & nobiles, & constitui eos Principes, tribunos & Centuriones: Et Eccles. 10. Beata terra, cujus Rex nobilis est, aut ut alii exponunt, filius nobilium: & libr. Machab. 1. cap. 3. Antiochum Regem, scribitur negociis suis presicisse Lyfiam hominemobilem, & genere regio. & 1. Regum. 9. Ecce vir Dei est in civitate hac, vir nobilis: omne, quod loquitur sine ambiguitate venit, & Job. 14. Sive nobiles fuerint filii terre, sive ignobiles non intelliget. Et Isaia 5. Tumultuabitur puer contra senem, & ignobilis contra nobilem. Itidem & ex sacra scriptura, Paul. 1. ad Corinth. 1. Videte vocationem vestram fratres: quia non multi sapientes secundum carnem, non multi potentes, non multi nobiles: sed quae stulta sunt mundi elegit Deus ut confundat sapientes. Et iterum. 1. ad Corinth. 4. nos stulti propter Christum (ait Paul.) vos autem prudentes in Christo: nos infirmi, vos autem fortes: vos nobiles nos autem ignobiles. Ecce igitur quomodo in sacris scripturis de nobilitate mentio fit: & in passione de Joseph ab Arimathia dicitur, quod erat nobilis Decurio. & Tiraq. plura itidem testimonia adducit, ubi supra, cap. 21. num. 1. cum pluribus sequentibus. Jure etiam Canonico nobilitatem videmus * approbatam, nam in cap. statuimus in glos. verbo, Potiore post princ. de major. & obed. nobilitatis ratio habetur, ut & per Zenzelli. in extra. execrabilis. versic. nos itaque. verbo, Generis claritatem de major. & obed. & in cap. Adam. 60. dist. ibi nobilitate loci privatur, in beneficiisque magis est providendum nobilitatis, ut 86. distinct. non satis, itidem & in dispensatione plurium beneficiorum, ut in extravag. execrabilis. Joan. 22. de concess. prae. & in cap. de multa. & ibi Doctor. de praebend. inter alios allegans Tiraquel. de nobilit. cap. 20. num. 13. ubi num. 11. inquit nobiles in beneficiis * aliis esse preferendos ex gloss. in cap. fin. verbo, Nobilitati, de penis. per text. in dict. cap. non satis. versic. item si consideranda est. 86. dist. & sic secundum Tiraquel. dict. num. 11. si à diversis patronis fuerint presentati pari vocum numero nobilis, & ignobilis, ceteris paribus * nobilis est preferendus, nec potest Episcopus gratificari, & in materia beneficii, plura de nobilitate dixit Selva de benef. 3. part. quaest. 7. num. 13. ubi num. 11. inquit Doctores in cap. super eod. de testim. notare, quod per Canones fit distinctio nobilium & ignobilium, & per Hojdam, in Tractat. de benefic. incompat. & compat. & plurquam

20 viginti privilegia * nobilitatis retulit Capola, in Tract. de Imperat. milit. delict. §. nobilitatis etiam numero 26. cum sequentibus. in 16. volumine. Tract. diverforum. Itidem etiam & de jure civili * ex Authent. de defensor. civi. §. 1. in princ. verbo, viri obscuro, & in aliis pluribus versiculis, & in §. ultim. & ibi gloss. nobiliores. & text. in l. honorum. §. de honoribus. verbo, origo natalium, ff. de munerib. & honor. l. honores. §. is qui. ff. de decur. ubi plebi honoribus d. curiam fungi prohibentur, in Authen. praesides. in princip. ibi, nobiliores civitatum. C. de Episcop. audi. & sic in dandis * dignitatibus secularibus ponderatur dignitas, & sic nobilitas, secundum Domin. per text. ibi in cap. Grand. de sup. neg. praelat. in sexto. notat Decianus, Respon. 18. numero 23. lib. 1. & gloss. Sobre. l. 9. tit. 18. part. 2. & plura congerit Tiraquel. in dict. cap. 20. per totum. Ex legibus etiam Parricidarum nobilitas

25 * comm. ndatur, ut in l. 2. & 3. tit. 21. p. 2. & in aliis pluribus locis, & de jure nostrae Recopilationis in nostro hoc titulo plura videbimus: ita ut nobilitatis origo

origo antiquissima sit, & ejus initii memoria non existit, ut inquit Otalora, de nobilit. 2. part. capit. 4. numero 3. in fine. & multis scripturis divinis, Canonicis, civilibus & Regiis commendata, quae esset longum referre. Quae quidem nobilitas cum ab omnibus appetatur (ut jam diximus) ab omnibus quasi gentibus reperiemus * approbatam, & nunc hoc, nunc illo signo nobiles ab ignobilibus distinctos esse, & cognitos: Nam apud Romanos bulla aurea insigne nobilium erat, eorum vero plebeiorum. Apud Germanos viri nobiles non fluctuante veste, sed stricta, & singulos artus exprimente utebantur, ceteri sagis cum fibula. Et idem de Sarmatis, & Partbis. Contra Lydorum principes sagis utebantur, vulgus autem bestiarum pellibus amiciebatur. Ipsis Indis, Persis, Atheniensibus in auribus aurum ferre nobilitatem designabat: Et apud ludos Byssum non nisi nobilis indubat. Thracibus, nobiles, punctos esse in facie signabat: non punctos, ignobiles. Item apud Britannos, Gelones, & Agathirfos, apud Suevos, Aegyptios, & Lacones similiter signis particularibus utebantur nobiles ad cognoscendum eos, ut videre licet ex Tiraq. de nobilit. cap. 37. num. 160. cum sequentibus: Imò & apud Turcas, illi existimantur omnium nobilissimi, qui prorsus ignorant patres, ac matres suas, ut inquit ipse Tiraq. ubi supra cap. 19. num. fin. de quibus etiam meminit Cassan. in Cata. gl. mundi. 8. part. consider. 49. per totam, ubi varios ritus gentium circa nobilitatem refert. & Joan. Licierier, de primogenit. lib. 2. q. 4. art. 2. n. 8. & Otalora. de nobilit. 5. part. prin. cap. 2. per totum, & iterum in 2. part. cap. 4. num. 2. ubi & nobilitatem antiquissimam esse testatur: ita ut sicut unicuique suus mos, & unaquaque provincia suo sensu abundat, ita & in nobilitatibus à sui initio, & fundatione habitae sunt certa * familiae nobiles, & distincta à plebeis, & nota ab antiquo nomine & reputatione, ut inquit Otalor. d. 2. part. d. c. 4. num. 9. in fine. ubi num. 10. inquit de iis in Cantabria plures adesse familias, De solar conocido, & in illo numero 9. inquit, Que en Montañas, Vizcayay y Asturias, fella man solares conocidos, las casas antiguas y principales, & in numero 10. id profequitur, & ampliat Garf. & sic non requiritur, Para probar, solar, omnia illa, quae requirit ut infra fundat, & sic inquit optime Bart. in l. 1. col. penul. C. de dign. lib. 12. articulos esse formandos super probatione nobilitatis secundum diversitatem * locorum, quod est optimum ad infra dicenda: & haec pro prima quaestiones elucidatione sufficiant.

Ad secundam verò quaestionem accedendo quatuorplex sit nobilitas, * in hac 29 sicut in aliis hujus materiae adsunt etiam opiniones: Prima enim fuit Platonis dicentis, quadrifariam esse nobilitatem, unam eorum quibus clari bonique parentes fuere. Secundam, quibus potentes aut principes: Tertiam cum majores nosiri fama, & rebus bello gestis claruerunt: Quartam eamque praestantissimam, quibus non aliena sed propria virtus, & animi magnitudo nobilitatem donabit, & hanc ultimam laudat Lucas de Penna, in l. mulieres col. 4. C. de incol. & Tiraq. de nobil. c. 4. num. 18. cum sequentibus. de qua & inferius dicemus, & refert Tiberius Decianus resp. 19. numer. 10. lib. 3. triplicem harum nobilitatum viam. Secunda verò opinio fuit Aristotelis discipuli Platonis, qui quidem Aristotel. lib. 4. Polit. inquit, quadrifariam dici nobilitatem, generis scilicet, divitiarum, & virtutis, & discipline, Azevedo in Recopilationem. Tom. IV. D ij nihilque

nihilque prohibet à patria solique natalis splendore nobilitatem interdum deduci : nam amplitudo patrie antiquumque decus plurimum valet ad laudem gloriamque comparandam, sed ea perquam exigua est modicæ momenti, ut per *Cassan.* in catal. glor. mun. 8. part. confid. 18. & *Orator.* ubi supra. 2. part. c. 3. num. 15. licet & plurimum adjuvat ut per *Tiraq.* ubi supra cap. 12. num. 1. cum sequentibus, maximè se habitatores ejus liberi essent ab omni subjectione tributorum, prout in *Cantabria* sunt. Tertia vero fuit opinio *Abb.* in c. venerabilis, col. 2. in princ. de praben. dicentis duplicem esse nobilitatem, generis scilicet, & animi, in quo fuit, nimis diminutus, eo quod non omnes comprehendit nobilitates. Quartam vero opinionem descripsit *Bonus de Curtil.* in tract. de nobil. 2. part. n. 9. & 10. vol. 16. tract. diversorum doctorum, dicens quadrifariè distingui. Prima, que animi virtutibus causata dicitur: Secunda vero species à sanguinis & generis majoribus nostris originem ducens, & de his duabus meminit *Abb.* ubi supra & *Plato.* ubi supra in 1. & 4. specie. Tertia vero species dicitur mixta animi, & generis, quia ab utraque parte sumit, & de hac etiam loquitur *Bald.* in l. nobiliores, C. de commer. & mercat. Quarta & ultima species nobilitatis est, que politica seu civilis à *Bart.* nuncupatur, in l. 1. C. de dignit. lib. 12. Quintam verò opinionem reculit *Felin.* in c. super cod. col. 2. in fi. de test. dicens tres esse nobilitatis species. Prima stirpis, & sanguinis. Secunda virtutis, & hanc ut veram nobilitatem *Philosophus* amplectitur, precedentem vulgus. Tertia mixta de utraque ex precedentibus speciebus partem capiens, & hanc verissimam, & elegantiorum omnes profitentur. Sextam verò, & ultimam opinionem annexit *Bart.* in d. l. 1. de dignit. & hac mihi verior & congruentiorque videtur, scilicet, quod est triplex species nobilitatis. Prima est Theologica, & supernaturalis, & in hac includitur quarta species à *Platone* supra constituta, & tertia *Aristotelis*, & secunda *Abbatis*, & prima, & tertia *Boni de Curtili*, & secunda, & tertia *Felini*. Secunda vero species à *Bartolo* designata est, nobilitatis naturalis, & cum hac nulla species precedentium opinionum concurrat, nec concordat. Tertia vero *Bartoli* species est Politica seu civilis nobilitatis, & cum hac concurrat, prima, secunda, & tertia *Platonis*, & prima, & secunda *Aristotelis*, & prima *Abbatis*, & secunda, & quarta *Boni de Curtili*, & prima *Felini*, & per consequens hac *Bartoli* distinctio est tenenda tanquam generalior, & omnia comprehendens, & sub ea quasi omnes alia recidunt, & cadunt, cui si volueris addere mixtam, generis scilicet, & virtutis, hæc non est species de per se, sed producta ab aliis, & sub eis contenta, ideo sub dictis comprehenditur, & est augmentativa nobilitatis, quia eam habens habet Theologam & Politicam, & sic virtutis, & sanguinis, & quamlibet earum habenti præfertur quasi duo vincula sint uno fortiora: Non tamen constituit novam speciem nobilitatis, sed duas species conjungit in una persona eam habente, & ideo triplex illa differentia *Bartoli* aptior est nostro proposito, & materia nobilitatis: Quam post hæc secutum fuisse reperi, *Paleotum* in tract. de noth. & spur. cap. 61. n. 3. & 4. Quam distinctionem declarando dicit quod Theologica, & supernaturalis & nobilitas est illa, ac ut alii dicunt, virtutis vel animi, quam *Bartol.* ubi supra spiritualement vocat, quasi in spiritu, & animo ex Dei gratia consistentem, qua apud Deum, ille, qui est in gratia

faciente

faciente gratum nobilis est, & sic omnis, qui est virtuosus, & in statu virtutis, Deus (apud quem nulla est obumbratio neque aliquid latet) facit eum felicem, & gratum sibi, intelligendo tamen de illa virtute, que facit hominem felicem, ut dictum est, scilicet in charitate: si enim aliquis in charitate est, est in gratia, non enim potest esse in charitate sine gratia, & ista gratia consistit in hoc quod Deus sua largitate fecit hominem gratum sibi, ut habetur per fratrem *Bonaventuram de Balneo*, & per *Sanctum Thom.* in 1. 2. q. 110. & q. 50. quos *Bart.* ubi supra allegat, & magistrum sentent. quem allegat *Bonus de Curtili* ubi sup. 2. part. & *Cassan.* in Catalog. glor. mun. 8. parte confid. 4. & *Orator.* de nobilit. 2. par. cap. 3. num. 10. & 11. ubi cum aliquibus sequentibus referunt aliquas dictarum opinionum, refert etiam *Montolonius*, in suo promptuario juris, verbo nobilis, in gl. ancilla, & *Sarmiento*, lib. 1. felect. cap. fin. num. fin. & hoc esse verum dicit *Bart.* ubi supra, & probari. 1. Regum. 2. ubi dicitur, quicumque honorificaverit me, glorificabo eum, qui autem contempserint me, erunt ignobiles: & istos nobiles, inquit *Bart.* non possumus perfectè cognoscere, nisi per revelationem, dicitur enim *Ecclesiast.* 10. nescit homo utrum amore aut odio dignus sit, & multi sunt predestinati, qui apud nos reputantur ignobiles, ut patet ex *Apostolo* ad *Corinth.* 4. & 10. c. Et de his nobilibus nobilitate Theologica meminit *text.* in c. novit. cum 2. sequentibus, de pæn. distinct. 4. & apud Deum summa nobilitas est clarum & esse quem virtutibus c. non loca. 40. dist. c. cum 32 omnia 56. dist. que jura ad hoc allegat *Marian. Soc.* in c. nobilis homo num. 4. de purgat. canon. & est optima l. 6. tit. 9. p. 2. & tradit *Tiraq.* de nob. c. 4. num. 12. & *Jacobus de Tapia*, de Triplici Bono, & vera homi. tit. 1. pag. 2. col. 2. virtusque in primis virum & nobilissimum reddit, ut l. providendum, C. de postul. 33 ad hoc allegata per eund. *Maria. Soc.* in c. qualiter & quando, num. 755. de accusat. & de hac virtutis nobilitate plura dixit singularia *Tiraq.* in d. c. 4. per totum, & *Bonus de Curt.* in d. 2. part. num. 11. cum pluribus sequentibus ubi hanc nobilitatem ut digniorem pluribus comprobat mediis, nam & nobilitas Politica, & sic sanguinis generis que nihil prodest sine Theologia, & sic sine virtute, ut latè diximus in *Curia Pisana*, de Decurion. lib. 1. cap. 12. & licet aliqui id velint intelligere, apud Deum non tamen apud homines, & vulgares, ut inquit *Tiraquel.* dict. c. 4. num. 12. 13. & 14. id tamen ex corruptis hominum animis procedit, qui exteriora considerant, & non interiora, & nobilitatem illam vocant, que generis est, & sanguinis, non verò eam, que à virtute procedit, que quidem sola si nobilitaret apud homines circa ea, que nobilitat illa, que est sanguinis, fortassis nobilitas magis appeteretur, sed utcumque sit, hoc in concessum esse iudico, & omnes consentiunt, teste *Tyraq.* d. c. 4. num. 16. bonos mores, & sic virtutem, & esse nobilitati generis anteposendos, ita ut 34 ubi adest virtuosus aliquis, & alius nobilis sanguine non virtuosus, ad officia & beneficia virtuosus est preferendus, prout in d. c. 12. *Curia Pisana* latius dixi, & latè disputat *Bonus de Curtili*, ubi supra. 3. part. num. 1. cum sequentibus pluribus: ubi num. 85. querit quot actus

Azevedo in Recopilationem. Tom. IV.

D iij requi-

requirantur virtuosus, & per quot temporum curricula ad hoc ut nobilitatis animi, & sic virtutis palmam ipsis causatam virtutibus, assequi quis mereatur, † & cum sequentibus pluribus numeris id disputat, quae missa facio, ut ad alia transeamus: inquit tamen Tyrac. d. c. 4. num. 15. ex Bart. & Plat. & Ray. nobilitatem virtutis differentiantes à nobilitate sanguinis, plerumque virtutem dare causam nobilitati, quoniam ad eam conferendam Princeps saepius movetur, & moveri debet: Sed quot sunt obliti virtuosus, & nobiles etiam sanguine, quia favores mundani eis deficiunt, & quod sine virtute homines, & multi horum sine sanguine ex infima generatione procedentes, in honoribus & dignitatibus, & fortassis in excelsis locis & sedibus: alii judicent: nostrum enim non est judicare: De quo conquirebatur Job. 21. quare impii vivunt, sublevati sunt, confortatique divitiis: Sed ut ipse Job. 20. cap. dicit, laus impiorum brevis est: Et in Psalmo 36. dicitur, vidi impium superexaltatum, & elevatum sicut Cedros Libani, & transivi, & ecce non erat, quaeivi cum, & non est inventus locus ejus. Hec tamen emittens venio ad secundam speciem nobilitatis, quae est nobilitas naturalis, quae potest considerari duobus modis, † ut inquit Bart. & cum referens Cassan. in Catalo. glor. mun. d. 8. par. confid. 4. vers. secunda, & Montolonius, ubi sup. & Oral. d. 2. p. num. 11. c. 3. primo modo prout congruit animalibus rationabilibus, & irrationabilibus, & etiam aliis sensu carentibus, & isto modo dicuntur nobilia & ignobilia secundum bonitatem operationum, ut in Brutis patet, videmus enim quaedam aves ejusdem speciei nobiles, & ignobiles, & idem in leonibus, idem in pomis, & inter artifices secundum majorem, & minorem instructionem, & isto modo servus, & ancilla potest esse nobilis, ut jam dictum est: & de hoc etiam loquitur Philos. Ethico. 2. in prin. Secundo modo consideratur hac naturalis nobilitas prout cadit in solis hominibus, & de ista loquitur Philos. 1. Ethico. cap. 4. ubi dicit quod nihil aliud est quam virtus & malitia determinantes servum & liberum, nobiles & ignobiles, & hoc non est intelligendum de omni virtute, sed de ea quae competit aliquibus prout sunt apti dominari, non de ea prout apti sunt esse subditos, & hac nobilitas est quidam habitus electivus in medio consistens circa ea quae pertinent ad praesse vel dominari: verumtamen melius considerans hanc naturalem nobilitatem, ego non vocarem eam nobilitatem, sed superioritatem quandam ex quatuor aut tribus qualitatibus in propositum consideratis per Selvam, de beneficio 3. p. q. 7. n. 19. cum tribus seq. scilicet cum datur qualitas divitiarum, aut majoris potentiae, scientiae aut praeminentiae vel honoris, quibus quidem quasi naturaliter in brutis, in pomis, & in hominibus videmus insitam quandam majorem qualitatem superioritatis fortioris aut elegantioris in uno quam in alio ejusdem speciei, prout & videmus in fratribus ab eisdem parentibus procedentibus, quorum unus est robustior, humanior, vel ingeniosior alio, & tamen ejusdem sunt generis, & sanguinis, & hoc est, quod ex Tiraq. de nobil. c. 37. n. 158. in prima quaest. diximus esse quendam ordinem, & modum quasi à natura insitum quod nobilitas de per se dici non potest, praesertim cum nobilitatem

nobilitatem † ex jure naturali deduci non videatur, ex text. in l. 37 quod attinet. ff. de reg. jur. ubi dicitur, quod quoad jus naturale attrinet, omnes homines aequales sunt, propterea alibi scribitur, naturam inter homines cognationem quandam constituisse, l. ut vim. ff. de Jul. & jur. §. jus autem gentium, inst. de jur. naturali, & si haec vera sunt speciem hanc naturalis nobilitatis rejicere possemus, verum quia in hac superioritate quedam animi nobilitas datur, non est rejicienda, sed dicendum quod ex naturali ratione potius quam ex jure naturali procedat, ut inquit Caspola, de Impe. mili. del. §. nobilitatis etiam. num. 4. fol. 310. vol. 16. Traçt. divers. doct. sed quia haec non admodum ad hanc de qua nunc agimus nobilitatem attinent, licet & aliquantulum adjuvent, relinquemus eam, & ad tertiam deveniemus, quae Politica & civilis vocatur † de qua agendum est principaliter, & de qua, (cum de nobilitate sit mentio) per vulgares intelligitur, ut inquit Joan. Licier, de primogen. libr. 2. quaestione articul. 2. num. 14. & haec nobilitas est, quam omnes appetunt, omnes quarunt, & habere procurant licite, sive illicite, & quae haec sit in sequente quaestione declarabimus, est tamen notandum quod haec Politica sive civilis nobilitas est triplex † quedam incipiens, quedam crescens, quedam perfecta, ut inquit Bald. in l. nobiliores. C. de commer. & mercat. & sicut crescens praefertur incipienti, ita perfecta crescenti, ut probat textus in Authentic. quae de Dignit. §. & generaliter, ubi glo. & Doctores, & Tiber. Decian. Respons. 21. num. 41. vol. 1. quod duplicavit in Respons. 7. numero 44. vol. 3. & Tiraquel. de nobili. capitulo 19. numero 10. inquit Bald. ubi supra sentire, nullam esse perfectam nobilitatem quae sit in principio, aut etiam in augmento tantum, nisi ultra quoque progressa fuerit † imò & inquit Otalora 2. parte. capitul. 3. col. 40. penult. nobilem à se ipso nobilitatem habentem, & sic incipientem eam habere non posse proprie nobilem appellari, sed principium suae nobilitatis, is tamen, qui ab antiquo eam habet, vere nobilis dicitur, & hoc est quod dixit lex illa. 2. tit. 21. par. 2. & notat etiam Joan. Garf. de nobili. glo. 12. in princ. num. 6. & è contrario novissime ego considero dari nobilitatem incipientem decrescere, † & decrescens, & perfecte amissa, puta cum is qui nobilis est incipit degenerare à nobilitate, patiando in aliquibus se tributarium, decrescens verò, cum, & per tempus vite suae, & filiorum ejus, & perfecte amissa cum jam de nobilitate antiqua sui descendentes non tractant, & horum multi sunt, vel quia Patres eorum fuerunt pauperes, & filij eisdem, qui non potuerunt nobilitatem suam defendere, vel qui in terris liberis, & ubi nobiles non sunt noti, se contulerunt, & cum tempus in temporalibus bonis unus dicat, alios depauperat, sic & in nobilitate, uni nobiles sunt, cum nullus suorum praedecessorum esset, alij verò ignobiles, cum ab antiquo posteri sui nobiles fuerunt, & sic hunc humiliat, illam verò exaltat, & haec pro 2. quaestione. Ad tertiam verò quaestionem scilicet quid sit nobilitas, & unde derivetur, † dicendum est cum Tiraq. de nobil.